

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету

Дмитро НЕЛІПА

«31» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОГРАФІЯ РЕЛІГІЇ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
031 Релігієзнавство
перший (бакалаврський)
Релігієзнавство
вибіркова дисципліна

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	V
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Фенно Ірина Миколаївна, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролоноовано: на 2022/2023 н.р. Масікова І.І. «31» 08 2023.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Фенно Ірина Миколаївна, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства

Затверджено

« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства

 (Євген ХАРЬКОВИЩЕНКО)

Протокол від « 26 » серпня 2021 року № 1

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Апробовано на 2022-2023 н.р. Фр. № 2 від 31.08.2022р.
Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати цілісне уявлення студентів про географію релігії як навчальну дисципліну, її основні проблеми та зв'язок із іншими галузями гуманітарного циклу.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні релігієзнавчі поняття, їх сутність; основні концепції дослідження релігії; сутність і значення релігії в духовно-культурному житті суспільства; географію.

2. **Вміти** обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення релігії в житті людини; аналізувати діяльність релігійних організацій та їх вплив на культуру і розвиток соціуму; застосовувати теоретичні знання при вирішенні професійних завдань.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних, політичних, економічних, культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *«Географія релігії»* знайомить студентів із основними поняттями географії релігії, її методологією. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методологія, основні напрямки та проблематика сучасних досліджень в галузі географії релігії. З'ясовується вплив географічного чинника на появу, функціонування і розвиток релігій. Розглядаються генеза географії релігії, окреслюються її основні напрями. Пояснюються основні методологічні принципи географії релігії. Послідовно розглядаються особливості релігійного життя в різних регіонах світу та закономірності функціонування релігії в залежності від географічного регіону. У зв'язку з чим географія релігії постає як альтернатива поширеним підходам до вивчення релігії.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про географію релігії як дисципліну, основну проблематику, дослідницькі підходи та методології вивчення різноманіття релігійних процесів світу в залежності від географічного регіону світу. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях, вміючи надавати неупереджену експертну оцінку релігійних процесів в світі крізь призму географії релігії.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ФК 1. Усвідомлення структури релігієзнавства та його теоретичних основ.

ФК 4. Здатність критично осмислювати основні поняття, теорії та методи релігієзнавства, ідеї та висновки релігієзнавчих праць.

ФК 5. Здатність аналізувати сутність, властивості та інші системні характеристики феномену релігії із застосуванням спеціальних методів релігієзнавства.

ФК12. Здатність здійснювати експертно-аналітичну та консультативну роботу в сфері релігієзнавства.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи географії релігії	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.2	базові поняття географії релігії, їх сутність	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	5
1.3	основні джерела географії релігії	Лекції	Усна доповідь	6
1.4	особливості поширення релігії в світі відповідно до регіонів	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.5	принципи аналізу релігійних процесів світу, використовуючи методологію географії релігії	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, підсумкова контрольна робота	5
1.6	історичні умови поширення релігій у світі	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	14
	Вміти:			
2.1	опрацьовувати спеціалізовану літературу з географії релігії	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
2.2	використовувати інформаційні технології в релігієзнавчих дослідженнях задля виявлення сучасних тенденцій співіснування різних релігійних конфесій в залежності від регіону поширення.	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10
2.3	аналізувати місце географії релігії в системі гуманітарного знання та релігієзнавця	Лекція, семінар, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, підсумкова	10

			контрольна робота	
2.4	демонструвати уміння презентувати власну точку зору у відкритих дискусіях з проблематики географії релігії	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
2.5	виявляти конфлікти на релігійному ґрунті, пояснювати їхні причини та пропонувати шляхи їхнього вирішення	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, підсумкова контрольна робота	5
2.6	демонструвати уміння здійснювати аналітичну оцінку сучасних релігійних процесів світу враховуючи географічний чинник	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5
	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	3
3.2	презентувати результати проведених релігієзнавчих досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація дослідження	3
3.3	вести полеміку стосовно релігійних проблем в сучасному світі, володіючи категоріально-поняттєвим апаратом релігієзнавства.	Семінари	Дискусії	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати релігієзнавчу літературу, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, підсумкова контрольна робота	2

6 Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4-1.6	2.1	2.2-2.3	2.4	2.5-2.6	3.1	3.2	3.3	4.1
Програмні результати навчання												
ПРН. 3. Мати навички застосування предметних знань з релігієзнавства з метою аналізу актуальних суспільних проблем.	+	+		+			+		+	+		
ПРН. 15. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі релігієзнавства.	+	+								+	+	
ПРН. 16. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+

7.Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.3, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1– 25 / 40 балів
2. **Самостійна робота №1** (Презентація самостійного дослідження на тему «Особливості функціонування світових релігій крізь призму географії релігії»): РН 1.2, 1.6, 2.1, 2.3, 2.4, 3.2, 3.2, 4.1 – 12 / 20 балів
3. **Самостійна робота №2** (Самостійне дослідження: «Паломницькі маршрути в Україні»): РН 1.2, 1.6, 2.1, 2.3, 2.4, 3.2, 3.2, 4.1 – 11 / 20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи (презентація самостійного дослідження). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.5, 2.3, 2.5, 4.1– 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не

передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2. Організація оцінювання

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«5» x 5 = 25	«8» x 5 = 40
Самостійна робота	Підготовка презентації на тему «Особливості функціонування світових релігій крізь призму географії релігії»	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	Підготовка презентації на тему «Паломницькі маршрути в Україні»	«11» x 1 = 11	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Загальна семестрова оцінка без урахування коефіцієнту		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

8-7 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

6-5 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

4-3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності

2-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (Презентація самостійного дослідження) та підсумкова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

15-12 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження.

Допускаються несуттєві неточності

11-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовний модуль 1				
«Географія релігії: теоретико-методологічні засади»				
1	Географія релігії в структурі релігієзнавства: загальна характеристика	2		2
2	Об'єкт, предмет та методи географії релігії	2		
3	Становлення географії релігії як наукової дисципліни		2	2
4	Сучасна географія релігії. Основні напрямки досліджень	2		
5	Географічні аспекти поширення релігій: Латинська Америка	2		2
6	Географічні аспекти поширення релігій: Європа	2	2	2
7	Географічні аспекти поширення релігій: Азія	2	2	2
8	Географічні аспекти поширення релігій: Африка	2	2	2

9	Географічні аспекти поширення релігій: Австралія та Океанія	2		2
10	Індивідуальна самостійна робота: «Особливості функціонування світових релігій крізь призму географії релігії»	2		10
11	Сакральна географія: її особливості	2		2
12	Сакральні пам'ятки християнства	2		
13	Сакральні пам'ятки буддизму		2	2
14	Сакральні пам'ятки ісламу	2	2	2
15	Сакральні пам'ятки іудаїзму	2		2
16	Паломництво до святих місць: його особливості, значення та основні фактори. Напрямки паломництв		2	4
18	Індивідуальна самостійна робота з презентацією результатів: «Паломницькі маршрути в Україні»	2		10
	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінари – 14 год.

Самостійна робота – 46 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Академічне релігієзнавство України. Історія і сьогодення. Колективна монографія. – К., 2006. – 245 с.
2. Географія релігій в Україні: Моногр. / А. С. Ковальчук; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2003. — 308 с
3. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій. – – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.
4. Любіцева О.О. Паломництво і релігійний туризм. Монографія / О.О. Любіцева, О.В. Романчук. – К. : Істина, 2011. - 328 с.
5. Павлов С. Мезенцев К., Любіцева О. Географія релігій. – Київ: АртЕк, 1998. – 504 с.
6. Релігієзнавчий словник / За ред. А. Колодного і Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
7. Сакральна географія: погляд з України. Вип. 1-3. – К., С-принт, 2017. – 40 с.
8. Шевчук Л.Т. Сакральна географія. Навчальний посібник. – Львів: Світ., 1999.
9. Park, C. Religion and geography. J. (ed) Routledge Companion to the Study of Religion. London: Routledge, 2004 //

<https://www.lancaster.ac.uk/staff/gyaccp/geography%20and%20religion.pdf>

10. John Esposito and Susan Tyler Hitchcock Geography of Religion: Where God Lives, Where Pilgrims Walk. – Paperback, 2006

Додаткова:

1. Атлас біблійної історії / За ред. Д. Причарда. Київ: Картографія, 2010. – 192с.
2. Божук, Т.І. Методичні аспекти визначення оцінки сакральних об'єктів для потребтуризму / Т.І. Божук // Вісник Львівського державного інституту новітніхтехнологій та управління імені В'ячеслава Чорновола. Серія “Економічні науки” –2008. – Вип. 3. – С. 260–272.
3. Дисциплінарне релігієзнавство. Навчальний посібник (за ред. А.Колодного). – К., 2010. - 219 с.
4. Єленський В. Релігія і українське суспільство. // Людина і світ. – 1996. – № 1-2.
5. Замятин Д. Н. Сакральная география: методологические и теоретические основания //Сакральная география Казахстана. - Казахстан, 2019. – С. 30-53
6. Когатько Ю. Л. Суспільно-географічне дослідження релігійної діяльності та сакральних просторів Чернігівської області : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / Ю. Л. Когатько. – К., 2011. – 20 с.
7. Ковальчук А. С. Географія релігій в Україні. — Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. — 308 с.
8. Панченко С. А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи. Монографія. – Київ: Авто-граф, 2019. –163 с.
9. Ровенчак І. І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 240 с.
10. Сапелкіна З.П. Релігійний туризм : навч. посіб. / З.П. Сапелкіна. – К. : Наукова думка, 2009. – 439 с.
11. Філоненко Ю. М. Географія релігії / Ю. М. Філоненко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2006. – 256 с.
12. Фенно І. М. Співвідношення екології та релігії як релігієзнавча проблема (історіографічні нариси) // Релігієзнавчі нариси. - 2011. - № 2. - С. 107-118
13. Knott, Kim The location of religion: a spatial analysis. – Equinox Publishing Ltd, 2005. – 264 p.
14. Stump, Roger Boundaries of Faith: Geographical Perspectives on Religious Fundamentalism. – Rowman & Littlefield Publishers, 2000. – 256 p.

